

PRINCIPLES OF HUMAN RESOURCES MANAGEMENT DURING THE WARTIME ON NATIONAL TERRITORY WHILE STRUCTURES OF THE ROMANIAN ARMED FORCES PARTICIPATING IN INTERNATIONAL MILITARY OPERATIONS

Col. Florin MACIU

Locțiitorul șefului Direcției pentru relația cu Parlamentul și asistență juridică

Abstract

When it comes to declaring war (mobilization), and simultaneously to develop military operations of any type outside the national territory, it becomes necessary, among others, to have a set of clear, predetermined principles, observed with utmost celerity, in order to ensure a rigorous and efficient management of human resources, mainly the priorities and modalities of utilisation.

Simultaneitatea dintre desfășurarea unor operații militare pe teritoriul statului român, generate de declararea stării de război, pe de o parte, și participarea la derularea unor misiuni militare internaționale, împreună cu aliații în afara teritoriului statului român, în îndeplinirea unor obligații asumate de România prin tratatele internaționale, pe de altă parte, constituie o posibilitate de evoluție a realității, în viitor, într-un mediu geo-politic în continuă transformare, care poate fi afectat de crize de origini diverse care, la un moment dat, pot depăși capacitatea de predicție a specialiștilor care au ca sarcină elaborarea de strategii în domeniul apărării sau al securității naționale.

Deși, în situația prezentă, nimeni nu ar fi tentat să dezvolte subiectul unei asemenea teme catastrofiste, iată că, inclusiv în zona Mării Negre, există state care au trecut și trec printr-o asemenea experiență, precum Georgia și Turcia. Chiar dacă legislația și doctrina în materie nu fac referire la asemenea ipoteze și ipostaze, aceasta nu înseamnă că situațiile respective aparțin exclusiv domeniului

imaginației și trebuie ignorate din capul locului. Consideram că, având în vedere potențialul României în domeniul militar și nu numai, în comparație cu cel al statelor vecine, țara noastră chiar este datoare să aibă și o astfel de teorie a utilizării forțelor armate. Este imperios necesar să abandonăm cu totul din subconștientul nostru elementele de doctrină ale războiului întregului popor și să raționăm fără bariere false sau artificiale.

În momentul când se pune problema de a fi declarată starea de război (de mobilizare) și de a desfășura simultan operații militare de orice natură în afara teritoriului țării se impune între altele să existe un set de principii clare, predeterminate, care să fie urmate cu celeritate pentru a asigura o riguroasă și eficientă gestionare a resurselor umane un loc important ocupând prioritățile și modalitățile de utilizare.

1. PRINCIPIUL PRIMORDIALITĂȚII

Un prim aspect pe care îl aducem în discuție este căror operațiuni trebuie să li se acorde întâietate: celor desfășurate pe teritoriul țării or celor derulate în afara teritoriului acesteia? În conformitate cu prevederile Constituției, armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale.

Din cele expuse mai sus rezultă că resursele umane de care beneficiază armata română în această situație trebuie concentrate în primul rând asupra apărării idealurilor sus-menționate. Apreciem, de altfel, că într-un stat democratic, principala atribuție a statului este să garanteze cetățenilor lui deplinătatea posibilității exercitării drepturilor și libertăților fundamentale. Această exercitare este imposibil de conceput în momentul în care statul este aservit altor interese, se află sub ocupație sau încetează a mai exista.

Din tabelul de mai sus rezultă că realitatea ne poate confrunta pe timpul declarării stării de război pe teritoriul statului cu mai multe ipoteze iar armata se poate afla în mai multe ipostaze. Una dintre ele este aceea când unități ale armatei române participă împreună cu unități militare ale statelor aliate la apărare colectivă pe teritoriul patriei iar peste hotare există alte unități militare românești care sunt implicate în operații de apărare colectivă alături de aliați. Operațiunile desfășurate atât pe teritoriul statului cât și cele din afară pot avea loc din cauza aceleiași amenințări sau a unor amenințări diferite. De asemenea, armata poate desfășura pe teritoriul țării operații de apărare colectivă iar în afara teritoriului operații militare de altă natură cum ar fi cele de asistență umanitară.

În anumite cazuri, chiar dacă pe teritoriul statului se aplică regimul stării de război (de mobilizare), armata română poate face față singură amenințărilor și nu este nevoie să fie sprijinită de aliați. Ea poate, totuși, desfășura prin anumite unități și subunități operațiuni militare și în afara teritoriului neexcluzându-le aici pe cele de apărare colectivă. Într-adevăr, nu poate fi exclusă și această ipoteză eminentă

teoretică la prima vedere conform căreia România în anumite situații se poate apăra singură și concomitent poate contribui și la apărarea altor aliați.

Există și situații în care pe teritoriul țării este posibil să nu se fi inițiat încă desfășurarea unor operațiuni de apărare (deși este iminent faptul că într-un timp relativ scurt acestea se vor desfășura), dar în afara teritoriului țării armata să participe deja la diferite operații inclusiv cele de apărare colectivă.

După cum se poate constata, din punct de vedere teoretic, se poate identifica o gamă largă de ipoteze și ipostaze în care armata să fie implicată în diverse operații. Cum vor fi repartizate forțele umane? Unde vor fi folosiți militarii din activitate care sunt adevărații profesioniști ai armatei, unde rezerviștii și mai cu seamă unde pot și trebuie utilizați cetățenii care vor augmenta armata în urma reinstaurării conștiinței?

Un prim răspuns cu vădite nuanțe patriotice sau naționaliste ar fi acela că toate resursele trebuie utilizate pe teritoriul țării.

Un alt răspuns posibil este acela că forțele trebuie utilizate cu precădere acolo unde ne-o cer obligațiile internaționale, acolo unde suntem îndrumați de către aliați să ne implicăm.

O altă variantă ar fi aceea că forțele armate și, deci, și resursele umane trebuie folosite în zonele și operațiile unde inamicul este mai puternic realizându-se, astfel, o concentrare de efective și mijloace de luptă care să contribuie decisiv la victorie.

În urma analizei noastre se va cristaliza primul principiu de folosire a resurselor umane în aceste situații și anume principiul primordialității. Conform acestuia și în acord cu ceea ce menționăm mai înainte referitor la prevederile Constituției României și la menirea unui stat democratic, forțele armatei române și implicit și resursele umane ale acesteia trebuie angajate în zonele și operațiile de care depind existența statului român, suveranitatea, independența, unitatea, precum și integritatea teritorială. În vederea atingerii acestui obiectiv trebuie alocate exact atâtea forțe, inclusiv rezervele suficiente, cât se stabilește științific că este necesar pentru a înfrânge inamicul și a obține victoria, luând în calcul orice variantă teoretic posibilă.

Cu riscul de a provoca o oarecare stupefacție menționăm totuși că, în analiza noastră, nu excludem ca locul inamicului clasic să poată fi substituit de o altă reală primejdie cum ar fi răspândirea rapidă a unui virus letal sau un iminent dezastru cărora aliații îi pot face față numai printr-o cooperare desăvârșită între state.

Cum se traduc cuvintele de mai sus? Prin faptul că amenințarea cea mai gravă la adresa statului român nu trebuie întotdeauna să se afle pe teritoriul statului român sau acolo unde inamicul este foarte puternic. Cu alte cuvinte în unele situații inamicul care a agresat România și care a generat declararea stării de război nu este capabil să obțină victoria într-o confruntare cu trupele române sprijinite sau nu de către aliați dar o epidemie sau un alt gen de pericol ale cărui efecte încă nu a trecut hotarele țării poate constitui o amenințare extrem de gravă care primejduiește existența statului.

La fel, un inamic extrem de puternic care atacă alianța poate să nu fie extrem de periculos pentru România care la rândul ei este agresată de un altul cu

forțe inferioare, dar care nu urmărește să obțină ceva împotriva alianței din care România face parte ci numai împotriva României.

Potrivit primului principiu de gestionare a resurselor umane ale armatei în acest gen de situații, cel al primordialității, specialiștii în domeniu trebuie să analizeze care sunt operațiile militare de o importanță vitală pentru existența României iar forțele și rezervele trebuie îndreptate și folosite în număr suficient cu dotarea și pregătirea necesare spre obținerea victoriei sau a atingerii obiectivului scontat. Conform acestui principiu se poate ajunge și la concluzia scandaloaasă, dar corectă și sănătoasă, spunem noi, conform căreia de la situație la situație este posibil ca România chiar dacă a instituit regimul stării de război pe teritoriul ei să aibă trupe importante în afara acestui teritoriu încleștate în confruntări cu un inamic convențional sau unul neobișnuit.

2. PACTA SUNT SERVANDA – PRINCIPIUL RESPECTĂRII CU STRICTEȚE A ANGAJAMENTELOR ASUMATE DE CĂTRE ROMÂNIA PRIN TRATATELE INTERNAȚIONALE

Următorul principiu pe care îl vom analiza se referă la angajamentele asumate de România prin tratate internaționale politico-militare. Principiul *pacta sunt servanda* apare din cele mai vechi timpuri, fiind întâlnit la caldeeni, egipteni, chinezi și, mai târziu, la greci și la romani¹⁰³.

---

¹⁰³Inițial, acest principiu era strâns legat de religie. Încheierea pactelor internaționale avea o importanță componentă religioasă, fiind însoțită cel mai adesea de diverse ritualuri. Paralel cu aspectul religios se vor dezvolta și vor apare elemente de concepție juridică embrionară.

Forța obligatorie a tratatelor derivă din „*bona fides*” - idee recunoscută la toate popoarele vechi. Buna credință este cotate ca element de structură moral-etică și religioasă: ea reprezintă o îndatorire de onestitate, o obligație de a-și respecta cuvântul dat sub sancțiunea unei pedepse mult mai grave decât cea impusă de oameni, pedeapsa transcendentă a zeilor omniprezenți.

Consacrarea reală și des repetată a acestui principiu în documentele internaționale se realizează după primul și, mai ales, după cel de-al doilea război mondial.

De exemplu în Preambulul Pactului Ligii Națiunilor se prevede ca „*înaltele părți contractante, în scopul de a promova cooperarea internațională și de a realiza pacea și securitatea internațională prin menținerea justiției și un respect scrupulos pentru toate obligațiile decurgând din tratate în relațiile dintre popoarele organizate, au convenit asupra acestui pact al Ligii Națiunilor*”.

Ulterior, în preambulul Cartei ONU se arată că Națiunile Unite urmăresc, printre altele, crearea unor condiții în care să poată fi menținută justiția și respectul obligațiilor decurgând din tratate și din alte izvoare ale dreptului internațional. În art. 3 (2) din Cartă este prevăzută îndatorirea membrilor organizației de a-și îndeplini cu bună credință obligațiile ce și le-au asumat potrivit Cartei.

Mai mult decât atât, majoritatea tratatelor și documentelor internaționale fac referire expresă la principiul *pacta sunt servanda*.

Jurisprudența internațională a făcut din ea însăși o largă aplicare a principiului respectării tratatelor internaționale.

Încălcarea principiului respectării obligațiilor reieșite din tratate constituie o manifestare a disprețului față de normele dreptului internațional. Acest principiu domină întreaga materie a tratatelor fiind un principiu fundamental al dreptului internațional de aplicare generală, format pe cale cutumiară și consacrat în majoritatea tratatelor internaționale.

Noțiunea de „*bona fides*” are o aplicare generală în relațiile internaționale și un conținut juridic, nu numai etico-moral în îndeplinirea obligațiilor internaționale conceptul de bună credință se referă la modul sau spiritul în care obligația trebuie să fie îndeplinită, la gradul de conștiinciozitate și de strictețe cu care promisiunea făcută trebuie respectată.

Obligația îndeplinirii unui tratat cu bună-credință presupune executarea clauzelor sale în litera și spiritul lor, sub subterfugii și cât mai exact cu putință. Se exclude astfel invocarea unor motive superflue sau utilizarea subtilităților de interpretare pentru a exclude executarea tratatului.

Nu întotdeauna accepțiunea dată de unele tratate noțiunii de „bună-credință” ca fiind încrederea reciprocă în cuvântul dat, este suficientă pentru a se aprecia o anumită situație izvorâtă din contract. În acest scop, este necesar să se examineze împrejurările concrete ale aplicării tratatului cu cerința unei comportări scrupuloase și corecte.

Acest principiu impune statelor obligația de a respecta angajamentele pe care le iau prin tratatele internaționale și aducerea lor la îndeplinire cu bunăcredință.

Principiul respectării tratatelor internaționale (*pacta sunt servanda*) este unul dintre cele mai importante principii ale dreptului internațional¹⁰⁴.

Principiul *pacta sunt servanda*, căruia i s-a atribuit de către doctrinarii burghezi caracterul unui principiu de drept natural, a fost consacrat într-o serie de documente internaționale, ceea ce demonstrează că este un principiu cu conținut normativ al dreptului internațional în vigoare. Declarația Conferinței de la Londra din 17 ianuarie 1871 arăta că: „Nici un stat nu se poate exonera de obligațiile unui tratat, nici să-i schimbe dispozițiile altfel decât cu acordul părților contractante, obținut printr-o înțelegere prietenească”. Mai menționăm o rezoluție a Consiliului Ligii Națiunilor din aprilie 1935 și Declarația de principii adoptată de Conferința panamericană de la Lima, la 24 decembrie 1938.

Cel mai important dintre aceste documente este Carta O.N.U. care prevede, în preambul, hotărârea statelor membre de a crea „condițiile în care să poată fi menținută justiția și respectul obligațiilor, decurgând din tratate și alte izvoare ale dreptului internațional”, iar în articolul 2: „Toți membrii organizației, în scopul de a asigura tuturor drepturile și avantajele ce decurg din calitatea lor de membri, trebuie să-și îndeplinească cu bunăcredință obligațiile ce și le-au asumat potrivit prezentei Carte”.

Dezvoltarea și codificarea dreptului internațional, promovarea reglementării relațiilor dintre state impun astăzi, mai mult ca oricând, respectarea de către toate statele cu bună credință a obligațiilor internaționale asumate prin pacte și tratate.

Declarația ONU din 1970 a adus cu sine o reformulare a acestui principiu, acordându-i o mai mare forță juridică: „... fiecare stat este obligat să îndeplinească cu bună-credință obligațiile care-i incumbă în virtutea acordurilor internaționale, în conformitate cu principiile și normele general recunoscute ale dreptului internațional...”¹⁰⁴ În condițiile lumii contemporane, în prezența complexelor relații internaționale dintre state și a consecințelor grave pe care nerespectarea obligațiilor internaționale sau neîndeplinirea lor cu bună-credință le poate avea pentru pacea și securitatea omenirii, principiul potrivit căruia statele trebuie să îndeplinească cu bună-credință obligațiile asumate, conform Cartei este destinat ca, alături de celelalte principii fundamentale ale dreptului internațional să contribuie la desfășurarea normală a vieții internaționale, la promovarea păcii și colaborării între toate statele lumii.

¹⁰⁴ Legalitatea internațională și desfășurarea normală a relațiilor de bună vecinătate și de colaborare dintre state nu pot fi concepute fără respectarea tratatelor încheiate în conformitate cu principiile și normele unanim admise ale dreptului internațional contemporan. Totuși, au existat unii gânditori care au contestat principiul *pacta sunt servanda*. Astfel, Spinoza susținea că orice stat are dreptul de a acționa împotriva altor state, ca atare „națiunile nu sunt obligate să păstreze fidelitatea tratatelor...”, iar Machiavelli sfătuia pe prinți să nu respecte tratatele, atunci când aceasta respectare s-ar putea întoarce împotriva lor. Bluntschli scria că „eternitatea tratatelor este atât de absurdă, ca și eternitatea constituțiilor. Ambele sunt incompatibile cu dezvoltarea popoarelor”

Statul care violează acest principiu unanim recunoscut adoptă, în fond, o poziție de negare a dreptului internațional.

Principiul *pacta sunt servanda* a fost cunoscut și aplicat încă din antichitate.

Kantilya, primul ministru al împăratului Indiei, Candagupta, vorbea despre forța juridică a tratatelor întemeiate pe probitate. Pentru Confucius, respectarea tratatelor era o regulă absolută, un imperativ al societății omenești.

Cicero afirma: „*Fundamentum autem estae justitiae fides, id est ditorum conventorumque constantia et veritas*” adică „Fundamentul justiției este buna-credință, adică fidelitatea și adevărul față de cele spuse și convenite.”

În evul mediu, o serie de autori, printre care Ayala (*De jure et officiis bellicis et disciplina militari*), Gentilis (*De jure belli*), Zouche, Grotius au subliniat necesitatea și importanța respectării tratatelor.

Fidelitatea față de tratate devenise un adevărat precept religios, în Coran se spunea: „Fiți credincioși în executarea tratatelor voastre, căci Alah vă va întreba”, iar pentru cavaleri, respectarea cuvântului dat era o chestiune de onoare.

Principiul *pacta sunt servanda* nu are un caracter absolut, în sensul că nu orice tratat trebuie respectat, ci numai tratatele încheiate în mod licit, în conformitate cu dreptul internațional. Tratatele inegale, înrobitoare, care stabilesc condiții de subordonare a unui stat față de altul, care încalcă principiile fundamentale ale dreptului internațional, pot fi anulate de statele care au fost silite să le încheie.

Ținând seama de aceasta, principiul *pacta sunt servanda* trebuie definit în sensul că statele sunt obligate să îndeplinească cu bună-credință și pe deplin tratatele internaționale care sunt încheiate în mod licit, respectând, așadar, prin clauzele lor, dreptul internațional¹⁰⁵.

Aplicarea tratatelor în ordinea juridică internă a unui stat pune problema raportului dintre dreptul internațional și dreptul intern al statelor¹⁰⁶.

Cadrul constituțional român privind raportul dintre dreptul internațional și dreptul intern este oferit de articolele 11 și 20. Conform prevederilor articolului 11, tratatele ratificate de către Parlamentul României devin parte a dreptului intern. Textul articolului 11 nu face nicio mențiune în legătură cu prioritatea normelor internaționale față de cele interne, precizând doar, că statul român „se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună – credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.” În Convenția asupra dreptului tratatelor (1969) se stipulează faptul că „un stat nu poate invoca prevederile dreptului său intern pentru a justifica eșecul său în executarea unui tratat”, eliminând astfel posibilitatea ca statele să se prevaleze de legislația lor internă pentru a nu respecta obligațiile internaționale.

---

¹⁰⁵ Istoria ne oferă nenumărate exemple de încălcare a acestui principiu de către statele bazate pe exploatare. O asemenea atitudine față de obligațiile internaționale și-a găsit expresia în cunoscutele cuvinte ale cancelarului german Bethmann Hollweg care, în ajunul primului război mondial, a declarat cu cinism că tratatele nu valorează nici cât peticul de hârtie pe care au fost scrise.

Încheind tratate internaționale pe baza liberului consimțământ și a deplinei egalități în drepturi, statele socialiste respectă cu strictețe principiul *pacta sunt servanda*.

¹⁰⁶ Teoria monistă.

Conform teoriei moniste – cu primatul dreptului internațional asupra dreptului intern - din momentul intrării în vigoare a tratatului, acesta se va aplica imediat și direct, fără intervenția organelor legislative, chiar dacă s-ar afla în contradicție cu o lege internă, situație în care, actul normativ intern ar înceta să mai producă efecte. Aceasta teorie a fost criticată, ea minimalizând rolul statului ca subiect de drept internațional. În cazul teoriei moniste – cu primatul dreptului intern asupra dreptului internațional, tratatul dobândește forța juridică în măsura în care aceasta ar fi prevăzută de legea internă, iar în caz de conflict între norma internă și cea internațională, se dă prioritate actului normativ intern.

Teoria dualistă.

Teoria dualistă, care susține distincția netă între cele două sisteme de drept - intern și internațional - afirmă că este necesară emiterea unui act normativ prin care se face transferul tratatului din ordinea internațională în ordinea internă, acesta dobândind caracterul actului în care a fost transpus (lege internă). În prezent, tendința este de a da prioritate normelor internaționale față de normele interne, însă cele două teorii subzistă. Prin urmare, aplicarea dispozițiilor unui tratat în ordinea internă a statelor-părți nu se realizează uniform, fiind determinată de modalitatea de receptare de către fiecare stat a normelor dreptului internațional.

Teoria monistă și dualistă în practica statelor.

În unele state, cum sunt Regatul Unit al Marii Britanii, Irlanda sau țările scandinave, pentru ca normele dreptului internațional să aibă efect în ordinea juridică internă se procedează la „transformarea” normelor internaționale – cuprinse în tratate – în norme interne, printr-un act normativ intern. Tratatele internaționale pot deveni parte a dreptului intern numai după ce o lege specială de aplicare este adoptată de legiuitor (sistem dualist).

Majoritatea statelor europene au prevăzut în Constituțiile lor, recunoașterea normelor internaționale ca fiind parte a sistemului lor intern. Un asemenea sistem de receptare se regăsește în Austria, în Italia, Franța și Germania. Constituția Olandei prevede în plus, că tratatele internaționale la care statul este parte prevalează asupra legilor interne care conțin dispoziții contrare (sistem monist cu primatul dreptului internațional).

Articolul 20 din Constituția României se referă la incidența tratatelor în domeniul drepturilor omului asupra legislației naționale. În articolul menționat se afirmă obligația autorităților competente de a interpreta dispozițiile constituționale ce reglementează drepturile și libertățile cetățenilor în concordanță cu documentele internaționale adoptate în acest domeniu: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactele O.N.U. și celelalte tratate în domeniul drepturilor omului la care România este parte.

Singurul domeniu în care se prevede, în mod expres, prioritatea reglementărilor internaționale față de cele interne este cel al drepturilor omului. Articolul 20 stabilește preeminența tratatelor referitoare la drepturile omului, la care țara noastră este parte, față de legile interne care conțin dispoziții contrare. În practica Curții Constituționale s-a susținut, în mod repetat, că „respectarea Convenției Europene a Drepturilor Omului în România nu este condiționată de revizuirea legislației naționale, fiind direct aplicabilă conform articolului 11 din Constituție, privind receptarea imediată a tratatelor ratificate, prin care a fost înlăturată soluția necesității emiterii unei legi de modificare a legislației interne în vederea acordării acesteia cu obligațiile internaționale asumate.”

Conform principiului fundamental din dreptul internațional - pacta sunt servanda - un tratat creează obligații juridice numai pentru părțile sale, care trebuie să îndeplinească cu buna credință și întocmai angajamentele pe care și le-au asumat. Prin urmare, tratatele nu pot avea efecte directe față de terți, întrucât doar acordul statului, liber exprimat, poate constitui baza legală a unei obligații sau a unui drept internațional¹⁰⁷.

Tratatele internaționale au, în general, următoarele efecte juridice și se pot grupa în 3 categorii:

---

¹⁰⁷ Convenția privind dreptul tratatelor (1969) stipulează că un tratat nu creează nici drepturi, nici obligații pentru un stat terț, fără consimțământul său.

Efectele tratatelor față de terți

Conform dispozițiilor Convenției, statele pot dobândi drepturi în baza unor tratate la care nu sunt părți în următoarele condiții (art.36):

- dacă părțile unui tratat înțeleg să confere un drept unui stat terț sau unui grup de state, sau tuturor statelor;
- dacă statul terț consimte, fie în mod expres, fie tacit.

Carta ONU, de exemplu, conferă prin prevederile sale anumite drepturi statelor nemembre: dreptul de a sesiza Consiliul de Securitate sau Adunarea Generală în legătură cu un diferend la care sunt părți, cu condiția să accepte obligațiile de soluționare pașnică a diferendelor, prevăzute în Cartă; dreptul de a deveni părți la Statutul Curții Internaționale de Justiție. În anumite condiții pot rezulta obligații, în sarcina statelor, în baza unor tratate la care nu sunt părți. Convenția de la Viena prevede două asemenea condiții (art.35):

- dacă părțile unui tratat înțeleg să creeze o obligație în sarcina unui stat terț;
- dacă statul terț consimte, în mod expres și în scris la această obligație. Prin îndeplinirea acestor condiții se realizează de fapt un acord distinct între statele-părți la tratat și statul terț, acordul dintre părți reprezentând unicul fundament juridic al forței obligatorii a unui tratat.

În practica internațională există o categorie de tratate (denumite tratate obiective) care stabilesc regimuri juridice obiective, aplicabile ansamblului comunității internaționale. Asemenea tratate, întrucât reglementează domenii de interes general, pot să creeze drepturi și obligații opozabile tuturor statelor (erga omnes), chiar și în lipsa consimțământului lor. Din aceasta categorie fac parte:

- tratatele multilaterale care stabilesc anumite regimuri teritoriale (cele referitoare la statutul de neutralitate al unei țări, la regimul Antarcticii etc);
- tratatele care stabilesc anumite regimuri pentru căi de comunicație internaționale (regimul de navigație pe fluvii sau pe canale internaționale);
- tratatele multilaterale prin care se creează o organizație internațională, ca subiect nou de drept internațional, personalitatea juridică a organizației fiind opozabilă tuturor statelor comunității internaționale.

- obligația statelor semnatare de a pune în aplicare și de a respecta prevederile tratatului;

- valabilitatea tratatelor în timp;

- întinderea în spațiu a efectelor, între părțile contractante și față de terți;

În raport cu acestea, efectele tratatelor se exprimă sub forma a 3 reguli: respectarea cu bună credință a tratatelor; neretroactivitatea tratatelor; efectul relativ al tratatelor.

Din cele expuse mai sus rezultă fără tăgadă principiul nr. 2 și anume *respectarea cu strictețe a angajamentelor asumate de către România prin tratatele internaționale*. Aceasta înseamnă că dacă în virtutea unui tratat internațional România se obligă să participe la operații militare cu sau fără sprijinul unor aliați, aceste sarcini trebuie onorate chiar dacă la un moment dat se pune problema instaurării regimului stării de război pe teritoriul țării.

Există o legătură intrinsecă între cele două principii enumerate până acum. Existența statului se bazează și poate depinde de tratatele internaționale politico-militare la care România este parte dar pentru ca România să se poată achita de obligațiile care rezultă din aceste tratate, statul român trebuie mai întâi să existe. Un argument în plus ca pe primul loc între principii să se afle primordialitatea, așa cum am enunțat-o mai sus.

3. PRINCIPIUL UTILIZĂRII TUTUROR RESURSELOR UMANE PERMISE DE LEGE ȘI CONFORM LEGII

Un al treilea principiu pe care îl vom enunța fără a trece prin etape succesive de explicații ar putea fi acela *al utilizării tuturor resurselor umane permise de lege și conform legii*. Am spus de mai multe ori că în situații extreme unde este pusă în joc securitatea României nu trebuie precupețit niciun efort și nu trebuie neglijată nicio resursă care ar putea avea o contribuție la salvagardarea statului. De aici necesitatea de a apela nu numai la militarii în activitate dar și la voluntarii din rezervă care se vor pregăti chiar pentru a interveni în astfel de evenimente și, nu în ultimul rând, la cetățenii supuși conșcripției.

Statul poate utiliza aceste resurse numai în condițiile stabilite de lege. Reiterăm aici ceea ce am subliniat cu alte prilejuri, și anume că proiectul legii rezerviștilor voluntari trebuie promovată cât mai curând posibil iar militarii în termen rezultați în urma conșcripției trebuie să beneficieze de un statut foarte apropiat de cel al militarilor profesioniști, care să îi trateze ca pe niște adevărați cetățeni ai țării cu drepturi și obligații similare celor care desfășoară o muncă identică. Este, de asemenea, nevoie și de reglementări de nivel lege ca forță juridică, în ceea ce privește organizarea și desfășurarea serviciului alternativ de cetățenii cărora le-ar reveni obligații militare dar refuză să execute serviciul militar pe motive de conștiință. Până la împlinirea acestor deziderate, apreciem că statul român nu dispune încă de întreaga bază legală necesară gestionării eficiente, judicioase a resurselor umane utilizabile teoretic în situații de genul celor analizate.

Făceam mai devreme afirmația că există incertitudini semnificative despre locul și modul în care militarii în termen se vor instrui și își vor desfășura

activitatea ca apărători ai patriei. Pentru a lua o decizie corectă în această privință, trebuie să ne gândim, între altele, la posibilitatea asigurării cazării celor încorporați, a hrănirii lor, precum și a echipării adecvate, la existența armamentului cu care aceștia să fie dotați și, de asemenea, la aparatura și tehnica de luptă pe care aceștia se vor instrui și o vor deservi în executarea misiunilor de luptă, în funcție de armele și specialitățile militare în care au fost distribuiți. Nu în ultimul rând, trebuie să avem în vedere și faptul că este indicat să existe unități militare care să asigure elementele menționate mai sus și care să fie încadrate cu instructorii necesari și personalul administrativ destinat bunei desfășurări a procesului de instrucție și pregătire pentru luptă.

Ceea ce se poate afirma cu siguranță la acest moment este faptul că, în acest domeniu, nu există, deocamdată, nici reglementări și nici concepții, ci numai idei, opinii, pe care vom încerca să le comentăm. O primă idee se referă la locurile unde viitorii militari în termen își vor desfășura activitatea, cel puțin în perioada imediat următoare încorporării lor. Acestea vor fi exact unitățile militare în care execută instruirea și militarii voluntari care asigură personalul armatei pe timp de pace și care pot fi destinate pentru același scop și militarilor în termen, în funcție de specialitățile militare la care aceștia au fost repartizați.

În mod logic, de la ideea de mai sus, pleacă o altă și anume că vor fi chemați ca militari în termen atâtea persoane câte locuri de instrucție la dispoziție există și nu mai multe. Conform unei idei asemănătoare dar mai pragmatice, vor fi chemați ca militari în termen numai acei tineri de care avem nevoie pentru completarea resurselor umane ale forțelor destinate apărării.

În ceea ce privește prima idee, referitoare la locurile unde militarii în termen se pot prezenta și își pot desfășura activitatea după ce au fost încorporați, nu o vom critica fiindcă, în opinia noastră, reprezintă o variantă viabilă, dacă nu singura, în contextul în care nu se profilează o altă soluție. Alte soluții nu pot fi imaginate din cauză că nu avem reglementările necesare și nu s-au făcut încă analize referitoare la organizarea și gestionarea acțiunilor întreprinse de armată la încorporare și după aceasta și nu știm dacă aceste acțiuni se pot bucura de sprijin financiar corespunzător. A doua idee, referitoare la încorporarea într-un număr restrâns a tinerilor, este, în schimb, criticabilă și deosebit de vulnerabilă din cel puțin două puncte de vedere.

Astfel, conform unui punct de vedere, apreciem că, potrivit spiritului prevederilor Legii nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare, toți cetățenii încorporabili ar trebui să satisfacă serviciul militar obligatoriu, pe timpul stărilor de asediu, de mobilizare și de război. Un indiciu în acest sens este și faptul că, potrivit art. 25 alin. (2) din legea sus-menționată, „tinerii care, din diferite motive, nu au primit ordin de chemare sunt obligați să se prezinte la centrele militare pe a căror rază teritorială își au domiciliul ori reședința, în termen de două luni de la împlinirea vârstei de 20 de ani”. Neîndeplinirea acestei obligații constituie, conform art. 80 alin. (1) lit. b) din aceeași lege, cel puțin contravenție. Cu alte cuvinte, chiar dacă factorii organizatori ai încorporării ar dori să selecteze în rândul tinerilor încorporabili și să cheme sub arme numai pe cei de care armata are nevoie, ceilalți, conform voinței legiuitorului, vor fi obligați să vină singuri la centrele militare chiar și în absența ordinelor de chemare.

Dacă acest punct de vedere poate fi combătut, luând în considerare faptul că se bazează pe o interpretare a prevederilor legale și că deducția se referă la spiritul legii și nu la litera ei, al doilea punct de vedere, care contestă faptul că putem încorpora numai tinerii de care armata are nevoie, este, în opinia noastră, mult mai solid prin faptul că invocă încălcarea prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Potrivit respectivei ordonanțe, „prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă ... , precum și **orice alt criteriu** care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”. Ce altceva ar putea să reclame respectivii încorporați decât faptul că aceleași prevederi legale, în aceeași situație, se aplică în mod diferit unor subiecte care îndeplinesc aceleași condiții (sunt apte pentru îndeplinirea serviciului militar obligatoriu), generând discriminare. Conform reglementărilor democratice în vigoare, discriminarea este incriminată iar organele statului trebuie să vegheze la prevenirea tuturor formelor acesteia. De semnalat este că cetățenii români apelează, în prezent, din ce în ce mai des, în litigiile lor cu armata, la serviciile Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, pe lângă cele ale instanțelor de judecată.

În aceste condiții, apare cu claritate necesitatea determinată de lege ca încorporările generate de aplicarea acesteia să vizeze întregul contingent de cetățeni români, bărbați, apti pentru îndeplinirea serviciului militar, cu vârsta cuprinsă între 20 și 35 de ani. La aceștia trebuie adăugați și eventualii voluntari care au împlinit vârsta de 18 ani. Evident, pe măsură ce o concepție, privind aceste aspecte semnalate, se va contura, prevederile legale pot fi amendate și puse în acord cu interesele și nevoile de apărare ale statului român, stabilite în mod coerent.

În urma analizei acestor aspecte, rezultă o concluzie preliminară. Încadrarea funcțiilor vacante din forțele destinate apărării, precum și augmentarea acestora se va face folosind ca principală sursă rezerviștii voluntari care vor poseda deja ceva mai mult decât minimul de cunoștințe și deprinderi necesare în îndeplinirea atribuțiilor funcționale. Astfel, principalele eforturi în privința proiectării unor acte normative se referă la reglementarea problematicii rezerviștilor voluntari, care și ea la rândul ei este deosebit de delicată întrucât punerea în aplicare a viitoarelor dispoziții necesită fonduri a căror sursă nu a fost încă identificată. Bănuim că, abia după ce aceste lucruri vor fi rezolvate, specialiștii armatei se vor preocupa mai îndeaproape de organizarea și desfășurarea serviciului executat de militarii în termen, în situațiile menționate de lege.

O altă concluzie preliminară scoate în relief faptul că, deși reinstituirea obligativității serviciului militar este o consecință directă și nemijlocită a declarării sau instituirii, după caz, a stărilor de mobilizare sau război ori de asediu, deocamdată, măsurile de procurare a unor resurse suplimentare pentru completarea forțelor destinate apărării pe timpul acestor stări nu sunt relaționate câtuși de puțin cu reintroducerea serviciului militar obligatoriu. Acest raționament conduce la

întrebarea dacă acest serviciu aduce vreun beneficiu în condițiile în care nu există niciun indiciu despre modul cum statul va profita de pe urma lui. Argumentul infailibil care sprijină această afirmație este faptul că actualele state de organizare pe timp de război nu cuprind funcții de militari în termen.

În continuare, într-un stil lapidar, vom trece în revistă numai unele aspecte recunoscute, care, în privința celor expuse mai sus trebuie rezolvate în domeniul logisticii.

Conform legii (*Legea nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat; Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare*), executarea serviciului militar devine obligatorie la declararea mobilizării și a stării de război sau la instituirea stării de asediu.

Asigurarea domeniilor funcționale ale logisticii (aprovizionarea, mișcarea și transportul, mentenanța, medicina operațională, infrastructura, serviciile de campanie) este reglementată prin *Legea 132/1997 privind rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public*, cu modificările și completările ulterioare și *Legea 257/2007 privind hrănirea, echiparea, asigurarea medicală, precum și cu tehnică, produse și materiale de resort a personalului din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională, pe timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență*.

Existența acestor reglementări determină anumiți specialiști în domeniu să considere că măsurile și acțiunile menite să asigure condițiile necesare desfășurării activităților de hrănire, cazare și echipare a militarilor în termen nu sunt influențate de tipul serviciului militar (obligatoriu sau pe bază de voluntariat) în condițiile declarării mobilizării și a stării de război sau la instituirea stării de asediu. Facem precizarea că, la aceste afirmații, nu s-a luat în calcul durata efectivă a serviciului militar obligatoriu, care reprezintă un alt factor în determinarea implicațiilor.

La completarea statelor de organizare, implicațiile de natură logistică au în vedere asigurarea condițiilor de cazare și hrănire, precum și echiparea. Analiza calitativă a acestor implicații vizează următoarele aspecte:

a. Pentru asigurarea spațiilor de cazare:

- repunerea în folosință a unor pavilioane destinate spațiilor pentru dormit care au fost dezafectate (expertiză tehnică, executarea unor lucrări de reparații curente, capitale, reconstrucție sau igienizare la construcții și instalațiile aferente);

- repunerea în funcțiune a centralelor termice (lucrări de reparații și întreținere, verificări metrologice ale cazanelor și instalațiilor sub presiune);

- dotarea corespunzătoare cu utilaje, mobilier și obiecte de inventar (paturi metalice, dulapuri, mese, scaune etc.);

- creșterea consumurilor de utilități și implicit a costurilor aferente (apă, canal, salubritate, energie electrică și termică, gaze naturale și combustibil lichid necesare încălzirii clădirilor și producerii apei calde);

- modificarea statelor de organizare ale formațiunilor de cazarmare prin suplimentare de funcții.

- dotarea cu cazarmament (saltele, păaturi, lenjerie de pat); valoare aproximativă 700 lei/persoană;
- asigurarea condițiilor de spălare/curățare a cazarmamentului.
  - b. Pentru hrănire:
    - repunerea în folosință a unor pavilioane cu destinația **bloc alimentar** care au fost dezafectate (expertiză tehnică, executarea unor lucrări de reparații curente, capitale, recondiționare sau igienizare la construcții și instalațiile aferente);
    - dotarea corespunzătoare cu utilaje, mobilier și obiecte de inventar (dulapuri, mese, scaune, marmite, mese inox, linii de autoservire etc);
    - modificări ale statelor de organizare prin suplimentare de funcții pentru asigurarea personalului necesar preparării și servirii hranei.
  - c. Pentru echipare:
    - prevederea și asigurarea materialelor de întreținere;
    - asigurarea condițiilor de curățare a echipamentului (pentru situația în care durata de folosință a echipamentului depășește durata serviciului militar obligatoriu);
    - la recrutare, asigurarea echipamentului necesar militarilor în termen.

Ar fi de preferat ca, în locul unor dispoziții legale care să prevadă încorporarea dintr-o dată a tuturor cetățenilor bărbați, între 20 și 35 de ani, atunci când se declară starea de război (mobilizare) legislația română să se orienteze către modele mai pragmatice care să ofere posibilitatea statului, fără a comite vreun abuz, să folosească eficient reinstituirea conscripției.

Un bun exemplu în acest sens ni-l oferă legislația Statelor Unite. Acolo funcționează Sistemul Serviciului de Selecție care constituie un mijloc prin care țara respectivă păstrează informațiile necesare despre potențialii subiecți ai conscripției militare. Toți bărbații cu vârsta cuprinsă între 18 și 25 de ani sunt obligați, prin lege, să se înregistreze în 30 de zile de la ziua de naștere când au împlinit 18 ani. Astfel, la sfârșitul anului 2008 erau înregistrate în dosare numele și adresele a peste 14 milioane de bărbați.

Înregistrarea de către Serviciul de Selecție nu este numai cerută de către legea care reglementează organizarea și funcționarea acestui serviciu dar și de către alte variate programe federale sau beneficii incluzând cursurile de specializare, încadrarea în muncă în sistemul federal, naturalizarea, sau, în unele state, neeliberarea permisului de conducere auto. Sistemul Serviciului de Selecție furnizează numele tuturor celor înregistrați la JAMRS¹⁰⁸ pentru includerea în baza de date consolidată pentru recrutare. Numele sunt distribuite pe categorii de forțe ale armatei, în scopul recrutării. Pe lângă toți cetățenii bărbați au obligația să se înregistreze și bărbații cu vârsta între 18 și 26 de ani care trăiesc în Statele Unite (rezidenți permanenți, refugiați, beneficiari de azil, persoane cu dublă cetățenie, străini fără documente). Cei care au statul de non- imigranți nu trebuie să se

---

¹⁰⁸ Joint Advertising Marketing Research & Studies este o organizație fondată de Pentagon cu scopul de a supraveghea gestionarea datei de baze în legătură cu persoanele între 16 și 25 de ani. În baza de date sunt incluse numele, adresa, adresa de posta electronică, numărul de telefon celular, originea etnică, numărul de securitate socială și domeniul de studii.

înregistreze. Neînregistrarea conform obligației atrage după sine respingerea cererii de a se acorda cetățenie în Statele Unite.

Conform sistemului prezent de înregistrare, bărbații nu pot să menționeze dacă refuză să execute serviciul militar din cauza conștiinței proprii, acest lucru putând să fie făcut numai la încorporare.

În 1980, bărbații care știau că au obligația să se înregistreze și nu procedau în consecință puteau fi pedepsiți cu până la 5 ani de închisoare sau cu amendă de până la 50.000 de dolari, dacă erau condamnați. Mai târziu, amenda a fost ridicată la 250.000 dolari¹⁰⁹.

Iată procedura prin care se pune în funcțiune sistemul de conscripție în Statele Unite:

1. Congresul și președintele autorizează conscripția: președintele declară că o criză este în desfășurare și pentru a-i face față este nevoie de mai mulți militari decât pot să furnizeze cei care acționează pe bază de voluntariat. Congresul aprobă iar președintele semnează legea care amendează Legea serviciului selectiv militar și, în baza căreia, se va iniția conscripția.

2. Loteria¹¹⁰: o loterie bazată pe zile de naștere determină ordinea în care bărbații înregistrați sunt chemați la datorie prin serviciul selectiv. Primii vor fi chemați, într-o ordine determinată de loterie bărbații care au împlinit în acel an calendaristic 20 de ani, urmați, dacă este nevoie, de cei care au împlinit 21, 22, 23, 24, 25, 19 și 18.

3. Toate secțiile Sistemului Serviciului Selectiv sunt activate: agenția activează și transmite ordine directorilor de stat și ofițerilor care se ocupă de forța de rezervă să se prezinte la datorie.

4. Evaluarea fizică, mentală și morală a celor înregistrați: cei înregistrați care au primit numere mici la loterie primesc ordine de examinare și trebuie să se prezinte pentru evaluare la stația de procesare a încorporării în armată, unde trebuie să se determine dacă sunt apți pentru serviciul militar. Odată ce au fost notificați asupra rezultatelor examinării, cei în cauză au dreptul la 10 zile în care să ceară scutirea, amânarea.

5. Activarea comisiilor locale și a celor de apel: comisiile locale și cele de apel vor începe să proceseze cererile și apelurile. Cei care au trecut cu bine evaluarea militară vor primi ordine de încorporare. Un cetățean încorporat va avea 10 zile să se prezinte la stația locală de procesare a încorporării.

6. Primii cetățeni chemați sunt încorporați. În acord cu planurile prezente,

---

¹⁰⁹ În ciuda acestor posibile pedepse, datele furnizate de Guvern indică că din 1980 și până în 1986 au fost numai 20 de condamnări pe această temă, din care 19 au fost inițiate din cauza autopublicității sau autodenunțării neînregistrării. Ca un element al incriminării, Guvernul trebuie să probeze că violarea dispozițiilor descrise mai sus a fost făcută în cunoștință de cauză și cu intenție.

¹¹⁰ Dacă agenția trebuie să înceapă procesul de conscripție, o loterie va fi organizată, la care să aibă acces tot publicul. Accesul cade în sarcina media. Prima operațiune, toate zilele anului sunt introduse într-o capsulă la întâmplare. A doua operațiune, numerele de la 1 la 365 (la 366 pentru anii bisecți) sunt introduse într-o a doua capsulă. Cele 2 capsule sunt verificate în vederea îndeplinii procedurii, sigilate într-un container și depozitate.

În eventualitatea unei conscripții, containerele sunt extrase din depozit și inspectate pentru a se constata dacă nu li s-a întâmplat ceva. Apoi are loc loteria, fiecare dată fiind împerecheată cu un număr la întâmplare. De exemplu, dacă 14 februarie este extras din capsula cu date și numărul 48 din capsula cu numere, toți bărbații de 20 de ani născuți pe 14 februarie vor constitui cel de-al 48-lea grup care va primi notificări de încorporare. Acest proces continuă până când fiecărei date îi va fi alocat un număr.

Serviciul Selectiv trebuie să trimită primii militari încorporați la unități în 193 de zile de la izbucnirea crizei.

Nu suntem adepții copierii integrale și fără discernământ a sistemului american de punere în aplicare a conșcripției. Oricum, trebuie să îi recunoaștem, cel puțin, următoarele avantaje:

- faptul că modalitatea de selecție a cetățenilor supuși conșcripției se stabilește prin lege nu mai permite nimănui să afirme că a fost discriminat, sau că a fost victima unui abuz al statului;

- stabilirea contingentelor ce urmează a fi încorporate după sistemul extragerii care se practică la o loterie determină, în plan etic, ca nimeni să nu se considere nedreptățit;

- statul poate chema, ca militari în termen, numai atâți cetățeni câți are nevoie, urmând ca ceilalți care mai pot să fie supuși conșcripției să urmeze a fi chemați, în funcție de nevoi;

- organele administrative au la dispoziție un sistem eficient de înregistrare a datelor personale ale celor ce pot fi obligați să intre în rândul armatei;

- pedepsele pentru neînregistrare sunt drastice (ani de închisoare, o sumă imensă de bani). În România, în prezent, nu există sancțiuni pentru lipsa de cooperare a celor care ar putea deveni subiectul conșcripției, într-un proiect abia încercându-se ca neprezentarea la centrele județene de recrutare să fie catalogată ca și contravenție și sancționată cu o amendă nesemnificativă;

- pedepsele penale sunt, în mod înțelept, combinate cu neacordarea unor privilegii sau drepturi extrem de importante pentru cei în cauză (ex.: permisul de conducere auto).

4. PRINCIPIUL REPARTIZĂRII JUDICIOASE A RESURSELOR UMANE ÎN FUNCȚIE DE CARACTERUL OPERAȚIILOR

Un alt principiu ar consta în *repartizarea judicioasă a resurselor umane în funcție de caracterul operațiilor*. Când vorbim de caracterul operațiilor avem în vedere următoarele elemente:

- gradul de pericol al acestora;
- nivelul de dificultate;
- importanța desfășurării misiunii respective pentru țară și pentru aliați;
- cerințele aliaților;
- efecte colaterale.

Atunci când avem în vedere gradul de pericol, trebuie să avem în considerare și unele aspecte desprinse din practică care par a contrazice teoria. Spre exemplu, chiar operațiunile de menținere a păcii asupra cărora există presupunerea că nu ar prezenta un grad de pericol deosebit, pot, în anumite circumstanțe, să cauzeze prejudicii trupelor, ele fiind deosebit de stresante. Astfel, militarii care contribuie la acțiuni de menținere a păcii sunt expuși la pericolul cauzat de părțile care se află în război, și, adesea, la un climat nefamiliar. Aceste lucruri conduc la diferite probleme de sănătate mintală, sinucideri și consum de stupefiante, după cum relevă studiile făcute asupra unor foști participanți în astfel

de misiuni. Totodată, dacă un părinte se află într-o misiune peste hotare pentru o perioadă mare de timp, familia acestuia va fi supusă stresului. Pe deasupra, participanții la misiunile de menținere a păcii care își desfășoară misiunea sub mandat al Națiunilor Unite pot deveni ținta atacului părților aflate în conflict.

Dacă ne referim la efectele colaterale, cu titlu de exemplu, menționăm că misiunile de menținere a păcii pot să „înmoaie” trupele și să le erodeze abilitățile de luptători, tocmai pentru faptul că profilul misiunilor de menținere a păcii este extrem de diferit față de profilul unei misiuni de luptă desfășurate în timpul unui război.

Fără a face un comentariu exhaustiv, menționăm că atunci când discutăm despre gradul de dificultate, trebuie să avem în vedere și faptul că unii specialiști necesari armatei pot proveni și din rândul cetățenilor supuși conșcripției nu numai al militarilor profesioniști. În cadrul elementelor amintite, se poate lua în calcul și abilitățile și cunoștințele participanților, capacitatea lor de a se conforma regulilor de angajare, stăpânirea modului de exploatare a mijloacelor din dotare etc.

Deși, potrivit unor păreri, calitatea militarilor în termen lasă de dorit, există și opinii potrivit cărora mulți dintre militarii în termen capabili, în condițiile în care serviciul militar ar fi fost pe bază de voluntariat, nu s-ar fi alăturat niciodată unei armate formate din profesioniști. Dacă aceștia nu ar fi obligați să îndeplinească serviciul militar, s-ar orienta către meserii mult mai lucrative sau către studiu. Aceste persoane furnizează personal talentat care, cu ușurință, poate fi instruit pentru a îndeplini funcții tehnice sau de conducere. Evident, în aceste situații, se poate profita de pe urma militarilor în termen talentați iar costul pentru a încadra anumite posturi ar fi mult mai mic. După trecerea lor în rezervă, odată cu trecerea timpului aceștia își pot pierde pregătirea de luptă, dar, în caz de nevoie, pot fi reinstruiți și numiți în funcții care să corespundă atribuțiilor pe care le-au avut potrivit posturilor deținute în viața civilă. Armata poate să crească în valoare dacă folosește militari în termen absolvenți ai studiilor liceale sau superioare.

Într-o altă ordine de idei, se poate afirma că, în timp de război și în special în timpul războaielor lungi, diferențele dintre militarii în termen și profesioniști pot dispărea odată cu trecerea timpului, comandanții apreciind mai mult experiența de luptă a soldaților și a unităților sau subunităților decât pregătirea teoretică a unui profesionist debutant sau necălit în focul luptei.

5. PRINCIPIUL PROFESIONALIZĂRII RAPIDE A MILITARILOR ÎN TERMEN CARE SE OFERĂ VOLUNTARI PENTRU CARIERA MILITARĂ

Un ultim principiu ar fi acela al *profesionalizării rapide a militarilor în termen care*, deși obligați pe timpul stării de mobilizare și al stării de război să execute serviciul militar, *se oferă ca voluntari pentru a continua o carieră mai lungă sau mai scurtă în armată*. Aici este necesar a adopta un model într-adevăr eficace de a chema în serviciu militarii în termen și de a-i converti în profesioniști.

Dacă în privința chemării în serviciu militar obligatoriu a cetățenilor incorporabili am prezentat deja o propunere izvorâtă din modelul american, acum

nu ne rămâne decât să spunem câteva cuvinte referitoare la convertirea acestora în militari profesioniști care, pe bază de voluntariat, optează pentru a rămâne în rândurile armatei și a urma o carieră militară mai lungă sau mai scurtă.

De la început se poate pune întrebarea dacă este neapărat nevoie ca o parte din cetățenii supuși conșcripției să fie convertiți în militari profesioniști. O alternativă la această idee ar fi ca armata să se descurce cu militarii în activitate pe care deja îi deține încă de pe vremea când nu se declarase starea de război și să folosească militarii în termen, potrivit capacităților lor numai acolo unde resursa de militari în activitate voluntari s-a epuizat.

În opinia noastră, un element important în obținerea unei capacități de luptă ridicate pe timpul declarării stării de război îl constituie tocmai reușita de a determina cetățenii supuși conșcripției să opteze, încă din prima parte a satisfacerii serviciului militar, pentru o carieră militară, devenind profesioniști. Înfăptuirea acestui deziderat ar putea aduce armatei următoarele avantaje:

- trecerea militarilor în termen în rândul profesioniștilor ar spori cointeresarea acestora în obținerea succesului și atingerea obiectivului final al fiecărei misiuni și ar conștientiza la nivelul necesar importanța pe care o au ei înșiși în teatrul de operații. Cei în cauză vor percepe, așa cum este și normal, că finalizarea operațiilor militare prin atingerea obiectivelor scontate constituie, de fapt, țelul muncii lor, lucrul pentru care sunt plătiți;

- această convertire a militarilor în termen în militari voluntari profesioniști va înlătura într-o mai mare măsură eventualele disensiuni care se pot crea între corpuri ale armatei cu proveniențe diferite și statute deosebite. Aceasta va conduce la întărirea spiritului de castă și la eficientizarea lucrului în echipă;

- pregătirea specială la care participă militarii în termen pentru a deveni profesioniști le va oferi acestora, chiar și într-o perioadă relativ scurtă, cunoștințele și deprinderile necesare în domeniul militar care vor conduce netăgăduit la creșterea capacității de luptă a subunităților și unităților militare. Structurile armatei vor beneficia de mai mulți specialiști mânăuitori ai armamentului și tehnicii din dotare, de mai mulți cunoscători, cel puțin la nivel minim necesar, al unei limbi străine imperios cerute pentru a comunica cu forțele aliate;

- nivelul de disciplină va crește, avându-se în vedere faptul că militarii în termen au optat de bunăvoie să adere la valorile și tradițiile armatei.

Motivarea militarilor în termen pentru a deveni membri voluntari și profesioniști ai armatei se poate face cu dificultate, având în vedere că această activitate se produce pe timpul instaurării stării de război în țară, dar este realizabilă prin oferirea acestora a unor stimulente și privilegii, imediat după intrarea acestora în corpul profesioniștilor, pe parcursul desfășurării ostilităților în timpul stării de război, după încetarea stării de război și până la sfârșitul carierei militare, precum și în perioada post-carieră.

În Suedia, spre exemplu, unde conșcripția există și pe timp de pace, mulți dintre militarii în termen, în al treilea trimestru de activitate, aleg să rămână în rândul armatei urmând o pregătire specială, pentru a deveni capabili să participe la misiuni internaționale. Important, conform concepției noastre este că avantajele furnizate celor care optează pentru o carieră militară să fie de natură să îi determine

cu adevărat pe aceștia să facă alegerea necesară. Evident pregătirea specială pe timpul stării de război nu trebuie să înceapă abia în trimestrul al treilea, ca în exemplul Suediei, ci, dacă este posibil, imediat după prezentarea la unitate.

Având în vedere că, în prezent încă nu sunt nici măcar conturate direcțiile pe care trebuie acționat în vederea valorificării reinstatuirii conscripției pe timpul stării de război (de mobilizare), nu putem avea optimismul necesar pentru a susține că ideile enumerate mai sus sunt infailibile și că sunt singurele care pot fi exploatate și dezvoltate în vederea sporirii eficacității utilizării resursei umane.

CONCLUZII

După ce am survolat mai multe ipoteze și ipostaze în care armata română poate participa, pe timpul cât regimul stării de război este instituit pe teritoriul țării, la operații militare atât în interiorul cât și în afara granițelor statului român, precum și unele principii de gestionare a resurselor umane în aceste situații, în sinteză, putem să prezentăm următoarele:

- în situații de genul celor descrise în această lucrare, se impune să adaptăm unele dintre regulile pe care, în prezent le-am ridicat la rangul de axiomă. Astfel, putem să constatăm că principiul aplicat și de alte țări conform căruia, în afara teritoriului statului sunt folosite trupe formate numai din militari voluntari este valabil, dar numai pe timp de pace. Pe timpul stării de război, resursele umane vor fi astfel folosite încât obiectivul primordial să îl constituie apărarea intereselor României;

- chiar și pe timpul declarării stării de război, nu trebuie neglijate obligațiile internaționale asumate de către România prin tratate. Armata română trebuie să ajungă la nivelul la care, în timp ce lupta pentru apărarea independenței naționale, a suveranității, sau a integrității teritoriale, să aibă resursele necesare potrivit unei concepții încheiate, astfel încât să participe și la misiuni internaționale în afara hotarelor țării. Achitarea de o astfel de obligație nu presupune, în opinia noastră, un efort gratuit, ci constituie o altă activitate desfășurată în folosul țării noastre;

- un efort militar sporit determină nevoia de a recurge la mai multe resurse. În acest context, resursele umane vor fi constituite din militarii în activitate, alături de care vor acționa și militarii rezerviști voluntari, dar și cetățenii supuși conscripției. Am subliniat că, pentru a folosi cu eficacitate aceste resurse, statul român trebuie să posede legislația necesară care, în acest moment, în unele domenii lipsește cu desăvârșire, iar în altele este dezvoltată haotic, incidental și, de câteva ori, chiar necorespunzător. Sistemul de conscripție trebuie reglementat pe baze noi, pragmatice, astfel încât, odată inițiat, să conducă la gestionarea cu succes a crizei și nu la suprapunerea unei noi crize peste cea existentă. Doctrina și legislația în materie trebuie să ofere soluții în vederea repartizării judicioase a resurselor umane în funcție de caracterul operațiilor. Aceste soluții nu trebuie să aibă caracterul unor dogme chiar dacă le dorim riguroase ci, mai degrabă, al unui algoritm cu multe variante posibile de urmat între care să existe și cea optimă, la care se ajunge cu elasticitate și flexibilitate introducându-se în ecuație toate elementele necesare cum ar fi: gradul de pericol al misiunilor, nivelul de dificultate

al acestora, exigențele aliaților, efectele colaterale, precum și, nu în ultimul rând, importanța misiunii pentru țară și pentru aliați;

- trecerea militarilor în termen în rândul celor profesioniști, chiar și în timpul stării de război, trebuie să constituie un țel permanent și important al armatei. Dacă această trecere se efectuează pe baza consimțământului liber al celor în cauză și pe o scară largă, apreciem că multe din elementele care conduc la creșterea capacității de luptă a armatei vor fi influențate pozitiv.

Ipotezele în care armata română participă, pe timpul stării de război declarate pe teritoriul țării, în diferite ipostaze, la misiuni în afara sau pe teritoriul statului, precum și principiile de gestionare a resurselor umane în aceste situații reprezintă opinii, concluzii trase pe baza administrării unor argumente. Este posibil ca aceste idei să fie contrazise cu succes sau nu. Important este ca, în acest domeniu să înceapă o dezbatere cât se poate de ferventă care să conducă la cele mai juste opțiuni.

BIBLIOGRAFIE

- *** Constituția României
- *** Legea nr. 42/2004 privind participarea forțelor armate la misiuni în afara teritoriului statului român
- *** Strategia națională de apărare, aprobată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 30/2008
- *** Legea nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat
- *** Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare